■ صفحه گام دوم انقلاب کوششی است رسانه‌ای جهت تبیین و شرح بیانیه رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به مناسبت چهل‌وسومین سالگرد پیروزی انقلاب و در هر شماره، فرازی از بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را مورد بررسی قرار می‌دهیم. شنبه‌های هر هفته در تبیین این بیانیه با ما همراه باشید.

قدم به قدم با بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی(۲۳)

سرمایه انسانی امیدبخش

«نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی» مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور

محسن خاکی

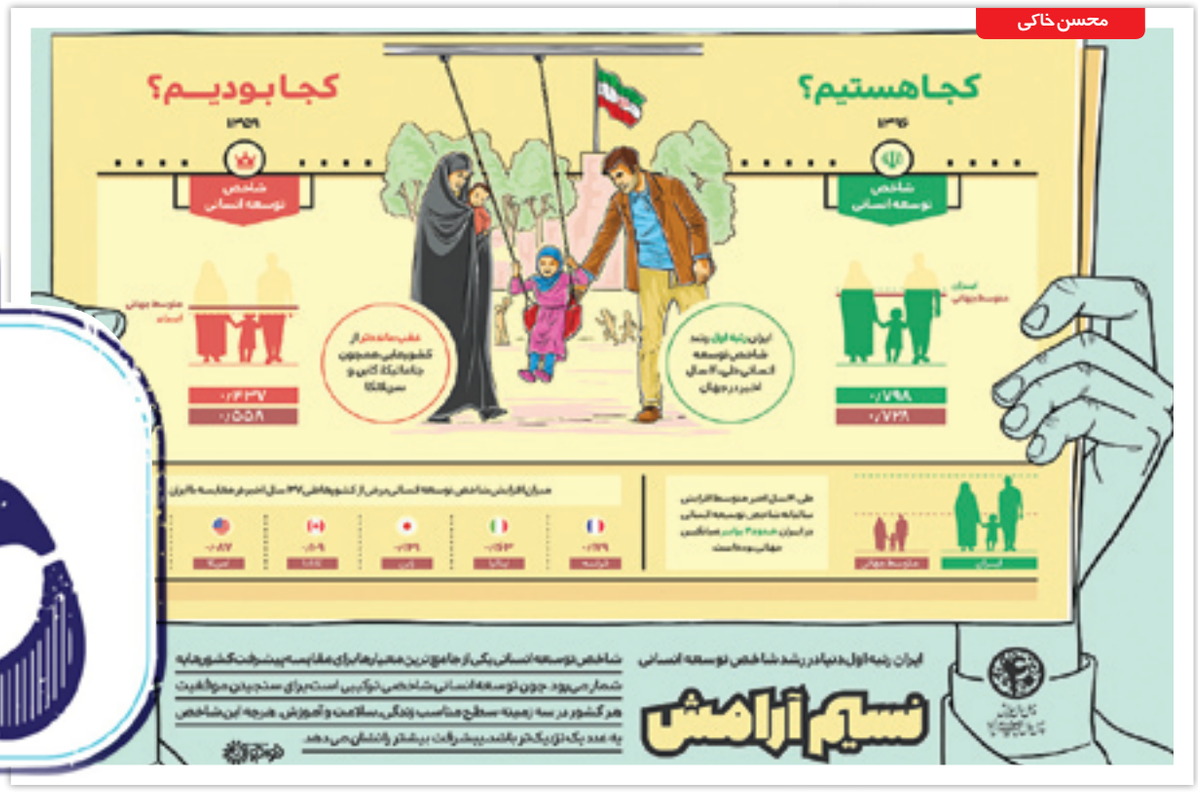

«نکته مهمی که باید آینده‌سازان در نظر داشته باشند، این است که در کشوری زندگی می‌کنند که از نظر ظرفیت‌های طبیعی و انسانی، کم‌نظیر است و بسیاری از این ظرفیت‌ها با غفلت دست‌اندرکاران تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است. همت‌های بلند و انگیزه‌های جوان و انقلابی، خواهند توانست آنها را فعال و در پیشرفت مادی و معنوی کشور به معنی واقعی جهش ایجاد کنند. مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است. جمعیت جوان زیر ۴۰سال که بخش مهمی از آن نتیجه موج جمعیتی ایجادشده در دهه ۶۰ است، فرصت ارزشمندی برای کشور است. ۳۶میلیون نفر در سنین میانه ۱۵ و ۴۰ سالگی، نزدیک ۱۴میلیون نفر دارای تحصیلات عالی، رتبه دوم جهان در دانش‌آموختگان علوم و مهندسی، انبوه جوانانی که با روحیه انقلابی رشد کرده و آماده تلاش جهادی برای کشورند و جمع چشمگیر جوانان محقق و اندیشمندی که به آفرینش‌های علمی و فرهنگی و صنعتی و غیره اشتغال دارند، اینها ثروت عظیمی برای کشور است که هیچ اندوخته مادی با آن مقایسه نمی‌تواند شد.»

(بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی)

سؤال مهمی که در پایان دهه چهارم انقلاب می‌توان به آن پرداخت، این نکته است که چرا باید به آینده کشور امیدوار بود؟ کدام ظرفیت و بستر است که می‌تواند موجب شکوفایی بیش از پیش کشور شود و بار مشکلات کنونی را به دوش بکشد؟ در پاسخ به این سؤال باید به بخشی از امکانات مهم کشور در مسیر رشد اشاره کرد و سپس به مهم‌ترین آنها پرداخت. ایران با جمعیتی بیش از ۸۲میلیون نفر در جایگاه هجدهم پرجمعیت‌ترین کشورهای جهان قرار دارد[۱]. نرخ باسوادی این جمعیت حدود ۹۵درصد بوده[۲] و میزان افراد دارای تحصیلات عالیه اعم از حوزوی و دانشگاهی در داخل و خارج از کشور حدود ۱۴میلیون نفر است[۳] و کیفیت این جمعیت از حیث جوانی و قرار گرفتن در سن کار و تلاش موهبتی است که کمتر کشوری در جهان از آن برخوردار است. بر این اساس ۳۶میلیون نفر از جمعیت ایران را افراد در بازه سنی ۴۰-۱۶ تشکیل می‌دهند[۴]:

■ ظرفیت‌های علمی

فارغ از تمام ظرفیت‌هایی که در مباحث قبل به آن اشاره شد، آنچه می‌تواند موجب خوش‌بینی به آینده نظام و کشور باشد عبارت است از نیروی انسانی آموزش‌دیده و عالمی که به عنوان منابع انسانی، پایه و مبنای هر گونه پیشرفتی محسوب می‌شود.

پایگاه خبری (NEWSCIENTIST) در گزارشی در سال ۲۰۱۱، ایران را سریع‌ترین کشور در انتشار علم در دنیا معرفی می‌کند که صرفاً تولیدات علمی او در بازه زمانی ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۸، ۱۸برابر شده است[۵]. آمارهای معتبر دیگر در این زمینه حکایت از آن دارد که ایران در سال‌های اخیر در منطقه و حتی میان کشورهای اسلامی رتبه اول رشد علمی را داراست[۶].

بر این اساس ایران در سال ۲۰۱۶ در شاخص شتاب علمی (تولید مقالات علمی) رتبه اول را کسب کرد، در حالی که این رتبه در سال ۲۰۱۳، ۲۵ بوده است. علاوه بر آن کشور با سه برابر شدن درصد تولید مقالات علمی در سطح یک‌درصد برتر دنیا قرار گرفت، ضمن آنکه تعداد دانشمندان ایرانی برتر در سطح بین‌المللی در سال ۲۰۱۳ رشد حدود ۴۰درصدی داشته است. بر اساس آمارهای اعلام شده از سوی پایگاه، ISI ایران ۱/۷۴درصد در تولید علم جهانی سهیم بوده است، در حالی که این میزان در سال ۲۰۱۳ به میزان ۱/۳۷درصد گزارش شده است.

همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد میانگین رشد تولید علم کشورهای برتر تولیدکننده علم دنیا در شش سال گذشته حداکثر ۱۳درصد بوده است، به طوری که کشور روسیه با میانگین ۱۳درصد، هندوستان با میانگین ۱۰/۵درصد و جمهوری اسلامی ایران با میانگین ۹/۱درصد به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را دارند. کشورهای چین و برزیل با ۷/۴درصد و ۶/۷درصد رشد به ترتیب در جایگاه‌های بعد قرار دارند[۷].

■ تعداد مهندس در ایران

ایران دارای سومین تعداد مهندس در جهان پس از روسیه و ایالات‌متحده است[۸]. از این حیث به لحاظ فنی و علمی زمینه‌های پیشرفت صنعتی و تبدیل شدن به قطب پیشرفت در منطقه و سطح بین‌الملل کاملاً فراهم است.

همین توان مهندسی است که با اتکا بر معنویت و اعتقاد به انقلاب اسلامی در هر حوزه‌ای از علوم و فنون مورد نیاز کشور که وارد شده، توانسته است شگفتی بیافریند. قرار گرفتن ایران به عنوان یکی از ۱۰ کشور برتر جهان در صنایع نظامی، هسته‌ای، نانو، لیزر و ماهواره حکایت از عمق توان علمی کشور برای رفع نیازهای حال و آینده دارد. همین توان علمی است که با روحیه انقلابی شدیدترین تحریم‌های تاریخ بشر را علیه جمهوری اسلامی ناتوان کرده و دقیقا در همان بخش‌های مورد تحریم بیشترین پیشرفت‌ها را به ارمغان آورده است. به عنوان نمونه در تحریم نفتی و گازی کشور و پس از خروج شرکت‌های خارجی از ایران به دلیل تحریم‌های ایالات‌متحده، در میدان‌های مشترک گازی با کشور قطر، ایران از سهم کمتری در برداشت برخوردار بود، اما پس از تحریم‌ها و تکیه کشور به توان مهندسی بومی امروز ایران برداشت‌های بیشتری از کشور قطر دارد[۹]، از این رو می‌توان به بهره‌گیری از ظرفیت‌های عظیم و پنهان یا به کار گرفته نشده ایران اسلامی که برخی آن را در جهان بی‌سابقه می‌دانند به آینده کشور و مردم امیدوار بود. تکیه بر توان داخلی و اعتماد به نیروهای جوان متخصص به سهولت می‌تواند گره‌های اقتصادی و اجتماعی را باز و فردای به مراتب روشن‌تر از امروز ایجاد کند. به تعبیر رهبر معظم انقلاب «انبوه جوانانی که با روحیه انقلابی رشد کرده و آماده تلاش جهادی برای کشورند و جمع چشمگیر جوانان محقق و اندیشمندی که به آفرینش‌های علمی و فرهنگی و صنعتی و غیره اشتغال دارند، اینها ثروت عظیمی برای کشور است که هیچ اندوخته مادی با آن مقایسه نمی‌تواند شد.[۱۰]» بنابراین ایران را می‌توان از غنی‌ترین و آینده‌دارترین کشورهای جهان به شمار آورد.

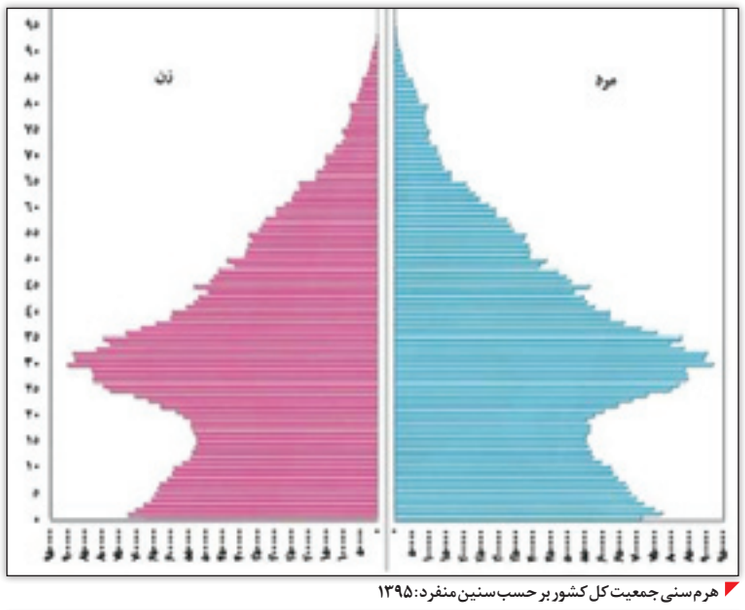

هرم سنی جمعیت کل کشور بر حسب سنین منفرد: ۱۳۹۵

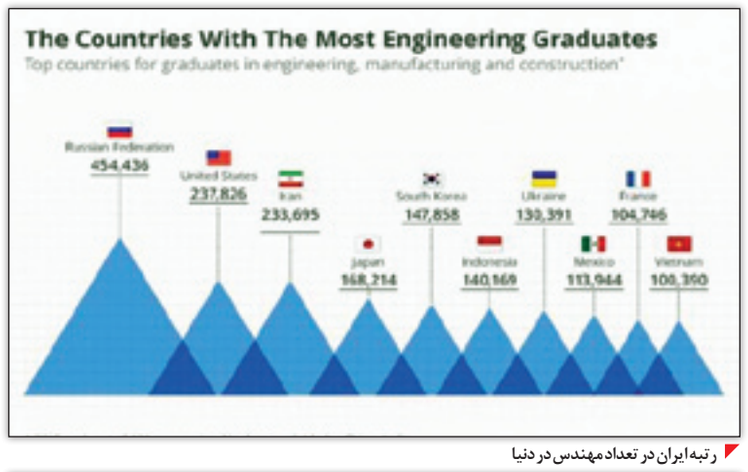

رتبه ایران در تعداد مهندس در دنیا

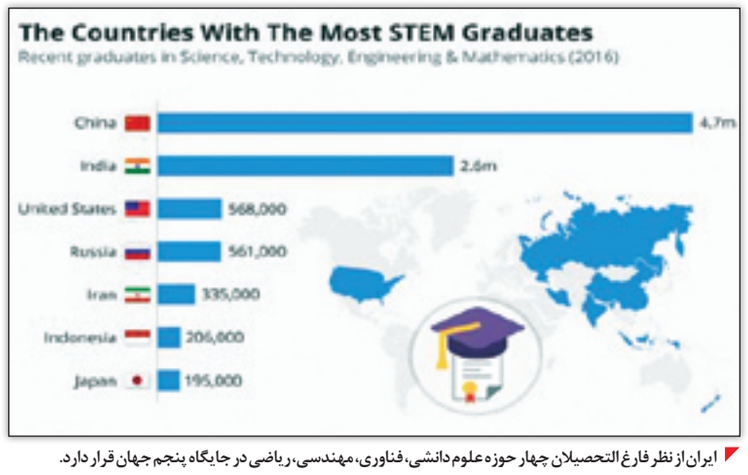

ایران از نظر فارغ‌التحصیلان چهار حوزه علوم دانشی، فناوری، مهندسی، ریاضی در جایگاه پنجم جهان قرار دارد.

■ انقلابی بودن جوانان ایرانی

در دهه دوم انقلاب اسلامی، بسیاری از عنودان و برخی از بی‌خبران، گمان می‌کردند نسلی که در حال رشد و پرورش است، نسبتی با شعارها و آرمان‌های انقلاب اسلامی ندارد و اینچنین بود که یکی از مدعیان اصلاح‌طلبی با وقاحت تمام، از سپرده شدن امام خمینی(ره) به موزه تاریخ سخن می‌گفت. جدای از اینها، نگرانی جدی نیز در دلسوزان انقلاب اسلامی وجود داشت که با وقوع پدیده «انقطاع نسل‌ها»، مفاهیم و ارزش‌های والای انقلاب، به نسلی که وقوع آن را مشاهده نکرده و پس از آن رشد یافته، منتقل نشود.

بازتاب این دغدغه را می‌توان در بیانات امام خامنه‌ای مشاهده کرد: «کسانی این‌طور وانمود می‌کنند نسلی که روی کار می‌آید (که اصطلاحاً به آن نسل سوم انقلاب می‌گویند) پشت کرده به انقلاب و روی‌گردان از ارزش‌های دینی است یا اگر هم نیست، به طور اجتناب‌ناپذیری این‌گونه خواهد شد! بنده صددرصد حرف آنها را رد می‌کنم. نه اینکه من عوامل فسادبرانگیز فرهنگی را نمی‌بینم یا نمی‌شناسم یا از آنها خبر ندارم، نخیر، بنده از ماهواره و اینترنت و رمان‌ها و فیلم‌ها و آهنگ‌ها و حرف‌های فاسد کاملاً خبر دارم و آنها را دست‌کم نمی‌گیرم. من عمرم را در میان جوانان گذرانده‌ام. از دورانی که خودم جوان بودم با جوانان دانشگاهی که خارج از محیط ما بودند، ارتباط برقرار کردم تا امروز هم ارتباط من با جوانان قطع نشده است، بنابراین می‌دانم حال‌وهوای جوانی چیست و امروز در فضای جوانی ما چه می‌گذرد، اما معتقدم نسل کنونی امروز این‌قدر هم آسیب‌پذیر و شکننده نیست. این را بد فهمیده‌اند. این نسل در محیطی بار آمده که از محیط ۳۰سال و ۳۵سال قبل به مراتب پاکیزه‌تر و بهتر است. کسانی که در این محیط متولد شده‌اند، به برکت هدایت دینی، توانستند آن کار عظیم را انجام دهند و آن ایمان‌های پولادین و استوار را عرضه کنند. من معتقدم این نسل نسبت به آن نسل، در محیط بهتری پرورش‌یافته و آمادگی‌ها و آگاهی‌های به مراتب بهتر و بالاتری دارد. بنده وقتی حدود ۲۰سالم بود، هرگز آگاهی‌هایی که امروز شما جوان ۲۰ساله دارید، نداشتم. امروز جوان ایرانی، آگاه و بامعرفت و بصیر و سیاسی و اهل تحلیل است و از همه بالاتر، باایمان است[۱۱].»

از سویی فضای آرمان‌زدایانه دوره تکنوکراسی لیبرال و نیز بعدها تجدیدنظرطلبی سکولار، به گونه‌ای بر محیط جامعه سنگینی می‌کرد و از سوی دیگر، تهاجم نرم متکی به فناوری مدرن، به گونه‌ای کشور را از لحاظ سیاسی و فرهنگی دستخوش آماج خود کرده بود که برخی از خودی‌ها نیز حتی به انفعال کشیده شده بودند. در آن سال‌ها، به گونه‌ای تلاش می‌شد تا نسل جوان و نوجوان با آرمان‌های امام(ره) و انقلاب بیگانه جلوه داده شود که حتی سخنرانان موجه نیز در پیش‌درآمد سخنان خود، اگر به حقانیت «جامعه مدنی»(!) شهادت نمی‌دادند، متهم به ضدیت با مردم و ارتجاعی بودن می‌شدند. گویا شعارهای ترجمه‌شده از نظریات متفکران لیبرال غربی، از اندیشه و مکتب امام، برای آنانی که بر سفره امام و انقلاب نشسته بودند، جذاب‌تر بود.

نظریه‌پردازان غرب‌زده تلاش وافری جهت تطبیق انقلاب‌اسلامی با نظریه‌های موجود انقلابات و گسست نسل‌ها داشته‌اند تا چنین وانمود شود که گذر زمان و فروکش کردن هیجانات اولیه انقلاب، همانند بسیاری دیگر از جنبش‌ها، نسلی را پدید می‌آورد که گزاره‌های آرمانی نسل پیشین خود را برنمی‌تابد و آن را رد می‌کند. رهبر معظم انقلاب اسلامی در پاسخ به این شبهه، در همان زمان می‌فرمایند: «یکی از حرف‌هایی که امروز محور جنگ روانی دشمن است (که لازم است آن را بگویم)، این است که می‌گویند نسل سوم انقلاب از ایده‌های انقلاب جدا شده است! بعد به دنبالش یک فلسفه هم می‌گذارند (مثل همه فلسفه‌های قلابی و دروغین و جعلی که فقط برای توجیه یک حرف دروغ و غلط درست می‌کنند) تا کسی جرئت نکند بگوید این حرف غلط است. می‌گویند این حرف متکی به یک فلسفه است! آن فلسفه چیست؟ آن فلسفه این است که همواره در همه انقلاب‌ها، نسل سوم از آن انقلاب رو برگردانده‌اند! حرف دروغ، حرف غلط، حرف چرند! کدام انقلاب‌ها را می‌گویید؟[۱۲]»

معظم‌له سپس به بررسی این ادعا در مورد انقلاب فرانسه پرداخته‌اند: «در سال ۱۷۸۹، در فرانسه انقلاب شده، اما نه نسل سوم، نه نسل دوم، بلکه همان نسل اول از انقلاب برگشتند! بعد از ۵-۴سال، یک حرکت علیه انقلابیون اول به وجود آوردند و ۴-۳سال قدرت را قبضه کردند. باز بعد از ۵-۴سال علیه آنها فعالیت شد. به سال ۱۸۰۲ که رسید، چنان ماهیت این انقلاب دگرگون شده بود که کسی مثل ناپلئون توانست بیاید و تاج پادشاهی را روی سرش بگذارد! یعنی کشوری که علیه سلطنت مبارزه کرده بود و لویی شانزدهم را زیر گیوتین گذاشته بود، بعد از ۱۲-۱۰سال، وضعش به گونه‌ای شد که ناپلئون بناپارت آمد و تاج شاهی را بر سرش گذاشت و خودش را امپراتور نامید و سال‌ها هم در آن کشور حکومت کرد. بعد هم تا نزدیک ۹۰-۸۰سال رژیم‌های سلطنتی (البته سلطنت‌های گوناگون و سلسله‌های مختلف) در فرانسه پابرجا بود که دائماً در حال جنگ و ابتذال و فساد بودند! آن انقلاب به نسل سوم که هیچ، به نسل دوم هم نرسید، چون پایه‌های انقلاب، پایه‌های سستی بود. امروز بعد از گذشت دو قرن، بعضی کسان در جمهوری اسلامی خجالت نمی‌کشند، می‌آیند ایده‌هایی که در زمان خودش یک انقلاب را نتوانسته بود به سامان برساند، با تیتر درشت به انقلابیون ایران تقدیم می‌کنند؛ انقلابیونی که توانسته‌اند عظیم‌ترین انقلاب را با پایه‌های مستحکم به وجود آورند و سال‌های متمادی، آن را در مقابل توفان‌ها حفظ کنند.» مثال دیگری که ایشان مدنظر قرار می‌دهند، انقلاب روسیه است: «انقلاب اکتبر شوروی هم به نسل سوم نرسید. هنوز ۷-۶سال از پیروزی انقلاب نگذشته بود که استالینیسم بر سر کار آمد. استالینی بر سر کار آمد که امروز در دنیا هر کس را بخواهند به گردن کلفتی و زورگویی و ظلم و بی‌ملاحظگی و دوری از انسانیت متهم کنند، به استالین تشبیه می‌کنند! درست هم است. استالین واقعاً مظهر این صفات بد بود. حکومت به اصطلاح کارگری که برای طبقات ضعیف تشکیل شده بود، به حکومت استبداد مطلق فردی تبدیل شد! استالین حتی به حزب کمونیست هم که در نظام شوروی همه‌کاره بود، اجازه نمی‌داد که در زمینه‌هایی تصمیم‌گیری کند. با آن وضعیت خشن و عظیم، استالین یک حکومت مطلقه سی‌وچندساله را ادامه داد، هیچ کس هم جرئت نداشت اعتراض کند. شاید شما ماجرای آن تبعیدهای عجیب را شنیده باشید. اولین کتابی که بعد از فروپاشی حکومت شوروی در تشریح اوضاع اختناق‌آمیز دوران اتحاد جماهیر شوروی منتشر شد، یک رمان است، دو جلدش به فارسی ترجمه شده که من آن را خوانده‌ام، بسیار هم قشنگ نوشته و اوضاع آن زمان را تشریح کرده است. این تازه مربوط به اوضاع بعد از استالین است که وضعیت کاملاً فرق کرد، اما روش آن استبداد باقی ماند، بنابراین مسئله نسل‌های دوم و سوم و این حرف‌ها نبود. همان اوایل کار، همه چیز از دست رفته بود[۱۳].»

معظم‌له همچنین در ادامه در ابطال این ادعا تأکید می‌کنند: «این کدام فلسفه است، با کدام انقلاب تطبیق شده و در کجا تجربه شده که نسل‌های سوم انقلاب، از انقلاب برمی‌گردند؟ نخیر، این بسته به این است که ایده آن انقلاب چه باشد. اگر ایده‌های یک انقلاب بتواند نسل‌های دوم و سوم و دهم را به خاطر اصالت و صحت خود قانع کند، آن انقلاب عمر ابدی خواهد داشت. ایده‌های انقلاب اسلامی، ایده‌هایی هستند که عمر ابدی دارند. عدالت‌خواهی هیچ‌وقت کهنه نمی‌شود، آزادی‌خواهی و استقلال‌خواهی هیچ‌وقت کهنه نمی‌شود، مبارزه با دخالت بیگانگان هیچ‌وقت کهنه نمی‌شود. اینها ایده‌هایی است که همیشه برای نسل‌ها جاذبه دارد. تئوریسین‌های‌شان نشستند بافتند، ساده‌لوحان هم در اینجا باور کردند، گفتند نسل سوم انقلاب ایده‌ها را پس می‌زند و چون جاذبه انقلاب کم می‌شود، ما می‌توانیم برویم انقلاب را از دست انقلابیون خارج کنیم و به دست خودمان بگیریم! خودمان، یعنی چه کسانی؟ یعنی کسانی که قبل از انقلاب، سال‌ها بر این کشور مسلط بودند! من می‌گویم این فکر، بسیار ساده‌لوحانه و ابلهانه است. مطمئن باشند همان شور و هیجان و ایمان و عواطفی که در نسل جوانِ آن روز وجود داشت و توانست آن کار را بکند، در این نسل جوان هم موجود است. بدانند هر سنگی به سمت انقلاب پرتاب کنند، کمانه می‌کند و به سر و روی خودشان برمی‌گردد. انقلاب کهنه نمی‌شود و آتش انقلاب آنگاه که با انبار پنبه پوسیده آنها درگیر شود، باز هم تازه خواهد بود و خواهد سوزاند[۱۴].»

هر چند تهاجم فکری و فرهنگی غرب و نیز ظهور و استحاله تجدیدنظرطلبان سبب شد شاهد ریزش‌هایی در صف انقلاب باشیم، اما برخلاف آمال و آرزوهای دشمن و نیز برخی پیش‌بینی‌ها، نسل سوم انقلاب اسلامی، نسلی وفادار به آرمان‌ها و بلکه پیش‌رونده‌تر و پیش‌برنده‌تر از نسل گذشته است. این ادعا نه گزافه و مجامله و نه به این سبب است که نگارنده خود را جزئی از همین نسل می‌داند، بلکه به دلایلی منطقی، مستدل و مستند است که در ادامه، بالاجمال به آنها اشاره خواهد شد.

۱. برخلاف دهه اول انقلاب که غلبه احساسات موجب می‌شد، برخی احتمالاً با عمق کمِ معرفتی با شعارهای انقلاب همراه شوند، اکنون دیگر از آن هیجانات اولیه خبری نیست و آرمان‌گرایی نسل‌های سوم و چهارم کاملاً عقلانی و مبتنی بر منطق است. طبعاً این آرمان‌خواهی به مراتب راقی‌تر از دوره پیشین است.

۲. نسل‌های سوم و چهارم از چالش‌های تکنوکراسی، تجدیدنظرطلبی، فتنه ۸۸ و انحراف عبور کرده و همچنان بر سر آرمان‌های خود ایستاده و طبعاً معرفت انقلابی آن بسیار مستحکم‌تر است.

۳. انقلاب در تداوم عمر خویش، طی ۳۶سال گذشته، متکامل شده و با موضوعات و مسائل جدیدی مواجه شده که نسل‌های سوم و چهارم با آنها بیشتر آشنا شده‌اند.

علاوه بر اینها، شاخصه‌های عمومی پیشرفت که در حوزه تولید دانش، اقتدار نظامی و علمی و نیز جبهه فرهنگی انقلاب به دست آمده، عمدتاً متکی به قشر جوان و نسل سوم انقلاب اسلامی بوده که اینها همه مؤید ادعای پیش گفته است.

منابع:
۱-. *http://www.worldometers.info/world-population/population-by-country*
۲-. *https://www.isna.ir/news*
۳-. *https://www.mehrnews.com/news*
۴-. *https://www.amar.org.ir/Portals/۰/News/۱۳۹۶/hsi-s۹۵.pdf*
۵-. *https://www.newscientist.com/article/dn۲۰۲۹۱-iran-is-top-of-the-world-in-science-growth/*
۶-. *https://www.isna.ir/news/۹۶۰۱۱۹۰۶۸۸۹/*
حفظ رتبه علمی اول ایران طی چهار سال اخیر
۷-*همان*
۸-. *https://www.worldatlas.com/articles/countries-with-the-most-engineering-graduates.html*
۹-. *http://dolat.ir/detail/۳۱۹۸۳۱*
۱۰-. *http://farsi.khamenei.ir/message?id=content۴۱۶۷۳*
۱۱-۱۲/اردیبهشت ۱۳۸۰
۱۲-۹/اسفند ۱۳۷۹
۱۳-*همان*
۱۴-*همان*